

SİROZDAN KORUNABİLİRİZ

Dr. Emin DİNÇÇAĞ*

Siroz, halkımızda korku uyandıran bir hastalıktır. Büyük Atatürk'ün ölüm nedeni olması, bu tedavisi mümkün olmayan hastalığı ürküntüyle hatırlamamızın en büyük nedeni olsa gerek.

Sirozun birçok nedeni olmasına karşılık, en önemli nedeni hepatit (sarılık)'tir. Halk sağlığı açısından, korunulabilir olma özelliğine sahiptir. Hijyenik kuralların iyi uygulanması ile Hepatit (B virüsü hepatiti) önlenebildiği ölçüde, bunun neden olduğu siroz vakaları daha az görülecektir.

Siroz, karaciğerin kendi kendine histolojik (dokusal) yapısını yıkıp yeni baştan nodüler bir yapı üreterek, normal karaciğer dokusundan farklı bir histolojik yapıya bürünmesi, dolayısıyla karaciğer fonksiyonlarının bozulması sonucu, sarılık, karında sıvı toplanması, ayaklarda şişkinlik, daha sonra ortaya çıkan karaciğer koması ve yemek borusu alt ucu toplardamarları kanamasının ortaya çıkması ile, hayatı tehdit eden klinik bir tablo oluşturur. Siroz, sarılık sonucu olabildiği gibi, sarılık olmadan gelişen hepatitlerde de ortaya çıkabilir. Bu durumda hasta sarılık olmadığı için hepatit geçirdiğini bilmez. Alkolik siroz, ülkemizde daha az rastlanılan bir siroz türüdür. Safra kesesi hastalıkları da, diğer siroz nedenleri arasında yer alırlar.

B hepatit virüsü içme suyu ve kanalizasyondan beslenen bazı deniz ürünlerinin yenmesi ile, kan nakilleri ile, enjeksiyon şırıngaları ile, tıbbi malzemelerin iyi sterilize edilmemesi durumunda, sinek ve böcek sokması sonucu insanlara bulaşabilir. Hastalık portör dediğimiz, hastalığı taşıyan bireylerle yakın temas ile de bulaşabilir. Bu olasılık, kendi hasta olmadığını halde B virüsünü taşıyan ve herkese bulaştıran kimselerin toplumda belli bir sıklıkta bulunmasına bağlıdır.

Bu virüsü alan kişi hepatit hastalığına yakalanacaktır. Serum hepatiti denilen bu hepatit, çocukluk çağında daha sık görülen ve enfeksiyöz hepatit diye anılan hepatitten daha farklıdır. Çünkü enfeksiyöz hepatit daha hafif seyrederek, kısa sürede iyileşir ve siroza dönüşme olasılığı çok azdır. Buna karşın B virüsü hepatiti kronikleşme şansı fazla, siroza gidici yüksek oranda olan bir hastalıktır. Şu halde hijyenik kurallara dikkat etmekle korunulabilecek bir hastalığa karşı bilinçli yaklaşılırsa, siroz gibi ölümcül bir hastalıktan korunulmuş olur.

Bu konuda önce sağlık eğitimi yaygınlaştırılmalıdır. Çok basit testlerle B virüsünün varlığı saptanabilmektedir. HB₃Ag veya bir başka deyimle Avustralya antijeni testi basit ağıltı-nasyon (birleştirme) yöntemi ile her yerde kolayca yapılabilir bir testtir. Bu sayede portörler saptanırsa önlemler de alınabilir.

En basit önlem, çocukluk çağından başlayarak yerleştirilecek el yıkama alışkanlığıdır. Çünkü el sıkıştığınız kimse-nin B virüsü taşıyıcısı olmadığını kimse garanti edemez. Kan

ÖDÜLLÜ SORULAR

MATEMATİK

1. r yarıçaplı bir çemberin içine, köşeleri çember üzerinde olmak üzere, yerleştirilen iki eşkenar üçgen arasında kalan ortak bölgenin alanı A olsun. $2A r^2 \sqrt{3}$ olduğunu gösterin.

2. Erzurum ve Kars'taki hava sıcaklıklarını sırasıyla x° ve y° ile gösterelim. Bu sıcaklıkların birbirlerinden bağımsız olmadıkları varsayılmaktadır. Nitekim

a) $P_1 = P(x = 18)$, Erzurum'daki sıcaklığın 18°C olması olasılığı,

b) $P_2 = P(y = 18)$, Kars'taki sıcaklığın 18°C olması olasılığı,

c) $P_3 = P(\max(x, y) = 18)$, Erzurum ve Kars'taki sıcaklıklardan en yüksekini 18°C olması olasılığı verilmiş olsun. $P(\min(x, y) = 18)$ i, yani söz konusu iki sıcaklıktan en düşük olanının 18°C olması olasılığını bulunuz.

FİZİK:

1. İçi cıva dolu bir silindir, eksenini etrafında sabit bir açısal hızıyla döndürülüyor. Tam tepeden gelen güneş ışınlarının cıva yüzeyinden yansdıktan sonra bir noktada odaklanacağını gösteriniz.

2. Yarıçapı 20 cm. olan iletken bir disk, eksenini etrafında sabit bir açısal hızla döndürülüyor. Disk yüzeyine dik yönde 0.1 Tesla büyüklüğünde düzgün bir magnetik alan bulunmaktadır. Diskin kenarına değdirilen bir tel ile ortasına değdirilen başka bir tel arasında 1 voltluk bir gerilim elde edebilmek için gerekli açısal hızı hesaplayınız.

nakillerinde kan vericilerin HB₃Ag'lerinin daha hassas yöntemlerle tespiti çok gerekli ve önemli bir koruyucu hekimlik yöntemidir. Ege Üniversitesi'nin yaptığı bir çalışmada, toplumda B virüs taşıyıcısı oranı % 3.62 olarak tespit edilmiştir. Bu oran erkeklerde % 4.25, kadınlarda % 3.04 kadardır. 0-9 yaş çocuklarında % 6.81 ilkokul çocuklarında % 15.9 oranında B virüsü taşıyıcılığı tespit edilmiştir. İlkokul çağında toplu yaşanan yerlerde kişisel ilişkilerin yoğun olması, hijyen kavramının pek yerleşmemesi ilkokul çocuklarında oran yüksek olmasına neden olmaktadır. Bu virüsü taşıyan herkes hastalanmaz. Vücut savunma mekanizmaları ile bu virüsü atabileceği gibi, kronik hepatit ve sonunda siroz gelişme riski her zaman vardır.

Virüs, -20 derecede 20 yıl aktif olarak kalabilir, ultraviyolede etkilenmez, 100 derece sıcaklıkta 10 dakikada ölür.

Bir halk sağlığı sorunu olan B virüsü hepatiti, yukarıda sözünü ettiğimiz gerekçelerle kamuoyuna anıfatılmalı, ilkokullardan başlayarak hastalık riski yüksek gruplar, hastaneler, kan bankası personeli, hemodiyaliz personeli, hemşireler, doktorlar bu konuda koruyucu tedbirlerle donatılmalıdır.

Önlem alınması çok kolay, ancak sonuçları çok ciddi olan bu sorun, ülkemizde yeterince bilinmeyen, üzerinde düşünülmemeyen bir konudur.

* 19 Mayıs Üniversitesi Tıp Fak. İç Hastalıkları Ana Bilim Dalı. Araştırma Görevlisi